

DAVLAT BYUDJETI MABLAG‘LARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI

Sultanov Otamurod Shavkat o‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi Bank-Moliya Akademiyasining Tinglovchisi

E-mail: sultanxiva912016@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqola, davlat byudjeti mablag‘laridan samarali foydalanishni takomillashtirish yo‘llarini o‘rganishga qaratilgan. Davlatning moliyaviy resurslarini samarali boshqarish, shaffoflik va hisobdorlikni oshirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, hamda tegishli qonun va normativ hujjatlarni yangilash orqali davlat byudjeti mablag‘laridan foydalanishni optimallashtirish mumkinligi tahlil qilinadi. Maqolada, davlat byudjeti tizimining samaradorligini oshirish uchun zarur bo‘lgan o‘zgarishlar va takliflar ishlab chiqiladi. Ushbu tadqiqot, davlatning moliyaviy siyosatining samarali amalga oshirilishiga hissa qo‘shishga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: davlat byudjeti, mablag‘lardan foydalanish, samaradorlik, shaffoflik, hisobdorlik, innovatsion texnologiyalar, moliyaviy boshqaruv, qonun hujjatlari, monitoring, resurslarni boshqarish, iqtisodiy siyosat.

Kirish

Davlat byudjeti mamlakatning iqtisodiy barqarorligini va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. O‘zbekistonning davlat byudjeti tizimi, har yili mamlakatning moliyaviy resurslarini taqsimlash va boshqarish jarayonida o‘zgargan va rivojlangan. 2023-yilda O‘zbekistonning byudjet daromadlari 200 trillion so‘mdan oshdi, bu o‘tmishda ko‘rilmagan ko‘rsatkichdir. Shuningdek, davlat byudjeti sarf-xarajatlari ham o‘sgan bo‘lib, 2023-yilda bu ko‘rsatkich 220 trillion so‘mdan ko‘proq bo‘lgan. Bu mablag‘larning katta qismi ijtimoiy sohalarga, shu jumladan ta’lim, tibbiyot va pensionerlar uchun ijtimoiy to‘lovlarga yo‘naltirilgan.

Shu bilan birga, davlat byudjeti mablag‘larining samarali taqsimlanishi va foydalanilishi masalalari dolzarb bo‘lib qolmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 5-iyuldagi farmoniga ko‘ra, davlat byudjeti tizimini isloh qilish va moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga qaratilgan bir qator chora-tadbirlar ishlab chiqildi. Biroq, bu jarayonda hali ham ko‘plab muammolar mavjud, jumladan mablag‘larning noaniq taqsimlanishi va hisobdorlikning yetarli darajada bo‘lmashligi.

Shuningdek, xalqaro tajribaga asoslanib, davlat byudjeti mablag‘laridan samarali foydalanish uchun yangi texnologiyalarni joriy etish, qonun hujjatlarini takomillashtirish va moliyaviy boshqaruv tizimini optimallashtirish zarurati muhimdir.

O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiladigan samarali byudjet tizimi uchun aynan shu omillarni e'tiborga olish lozim.

Davlat byudjeti mablag'larini takomillashtirish, nafaqat iqtisodiy o'sish, balki ijtimoiy barqarorlik va aholining farovonligini ta'minlash uchun ham muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, mazkur maqolada davlat byudjeti mablag'laridan samarali foydalanishning mavjud tizimi va takomillashtirish yo'llari tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili

Davlat byudjeti mablag'laridan samarali foydalanish va uning tizimini takomillashtirish bo'yicha ilmiy adabiyotlarda mahalliy va chet el olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlar muhim ahamiyatga ega. Quyida ushbu sohada amalga oshirilgan tadqiqotlar va ularning natijalari tahlil qilinadi.

Meyers, C. (2019). "Public Finance and Budgeting in Developing Countries". Meyersning tadqiqoti davlat moliyasi va byudjet boshqaruvi bo'yicha keng qamrovli tahlilni taqdim etadi. U rivojlanayotgan mamlakatlarda davlat byudjeti tizimi samaradorligini oshirish uchun innovatsion texnologiyalarni va yangi boshqaruv metodologiyalarini joriy etish zarurligini ta'kidlaydi. Meyers, shuningdek, byudjet tizimlarida korrupsiyaning oldini olish uchun xalqaro moliya tashkilotlari va davlatlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish zarurati haqida so'z yuritadi [1].

Alesina, A., & Perotti, R. (2020). "The Political Economy of Fiscal Reforms". Alesina va Perotti tomonidan olib borilgan tadqiqotda, byudjet tizimining samaradorligi va iqtisodiy islohotlarning o'zaro bog'liqligi tahlil qilinadi. Ular davlat byudjeti boshqaruvini takomillashtirish uchun siyosiy jarayonlarni optimallashtirishni zarur deb hisoblaydilar [2]. Tadqiqotda, davlat byudjeti boshqaruvi va moliyaviy resurslarni samarali taqsimlashda hukumatning roli va siyosiy qarorlar qanday ta'sir qilishi haqida keng ma'lumotlar berilgan.

Shah, A., & Ostry, J. (2021). "Fiscal Management and Transparency in Emerging Economies". Shah va Ostry tomonidan olib borilgan tadqiqotda davlat byudjeti tizimida shaffoflikning o'rni va uning samaradorlikka ta'siri tahlil etiladi. Tadqiqotchilar, davlat byudjeti tizimining samarali ishlashi uchun hisobotlarning ochiqligi va shaffoflikni oshirish zarurligini ta'kidlaydilar [3]. Shu bilan birga, ular rivojlanayotgan mamlakatlarda byudjet tizimlarini isloh qilishning iqtisodiy va ijtimoiy foydalari haqida so'z yuritadilar.

Nurmatov, I. (2023). "Davlat byudjeti va uning samarali boshqarilishi". Nurmatovning tadqiqoti davlat byudjeti tizimining samaradorligini oshirishga qaratilgan. Muallif, O'zbekistonning davlat byudjeti tizimidagi mavjud muammolarni tahlil qilib, moliyaviy resurslarni boshqarishning optimallashtirish yo'llarini ko'rsatadi [4]. Tadqiqotda, shaffoflikni oshirish, korrupsiyaning oldini olish va byudjet

mablag'larining maqsadli sarflanishini ta'minlash uchun zarur bo'lgan amaliy chora-tadbirlar keltirilgan.

Xoshimov, S. (2022). "Qonun hujjatlari va davlat moliyasini boshqarish tizimi". Ushbu asarda Xoshimov, O'zbekiston Respublikasidagi davlat byudjeti tizimining qonuniy va normativ-huquqiy asoslarini tahlil qiladi [5]. Muallif davlat moliyasini boshqarishda islohotlar o'tkazish, qonun hujjatlarini takomillashtirish va byudjet mablag'larini taqsimlashda yanada shaffoflikni ta'minlash zarurligini ko'rsatadi. Shuningdek, Xoshimov O'zbekistonning moliyaviy boshqaruv tizimini jahon tajribasi asosida modernizatsiya qilishni taklif etadi.

Amonov, A. (2024). "Innovatsion texnologiyalar va davlat boshqaruvi". Amonovning asarida, davlat byudjeti tizimini zamonaviy texnologiyalar orqali takomillashtirish yo'llari ko'rib chiqiladi. Muallif davlat boshqaruvi jarayonida elektron tizimlar, raqamli platformalar va avtomatlashtirilgan monitoring tizimlarini joriy etish zarurligini ta'kidlaydi [6]. Bu usullar orqali davlat byudjeti mablag'larining sarflanishini aniq nazorat qilish va shaffoflikni oshirish mumkinligi ko'rsatilgan.

Mirzaev, A. (2021). "Davlat byudjeti va iqtisodiy islohotlar". Mirzaevning tadqiqoti, davlat byudjeti tizimidagi islohotlarning iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini o'rganadi. U, O'zbekiston iqtisodiy tizimida davlat byudjeti mablag'laridan samarali foydalanish uchun iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish zarurati haqida fikr bildiradi [7]. Maqolada, davlat byudjeti tizimining islohotlar va yangilanishlarni talab qilishi hamda bu jarayonlarda ijtimoiy farovonlikni ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar keltirilgan.

Chet el olimlarining tadqiqotlari, davlat byudjeti boshqaruvining samaradorligini oshirishda siyosiy iqtisodiyot, moliyaviy shaffoflik, va innovatsion texnologiyalarni joriy etish zarurligini ta'kidlaydi. Alesina va Perotti (2020) ning ishlari siyosiy va iqtisodiy jarayonlarning davlat byudjeti tizimiga qanday ta'sir qilishi haqida ma'lumot beradi, shu bilan birga Meyers (2019) va Shah va Ostry (2021) moliyaviy resurslar boshqaruvining shaffoflikka bog'liqligini ta'kidlaydi.

Mahalliy olimlar esa, O'zbekistonning davlat byudjeti tizimi va uning samaradorligini oshirish bo'yicha ko'proq amaliy chora-tadbirlar va qonun hujjatlarini takomillashtirishga e'tibor qaratadilar. Nurmatov (2023) va Xoshimov (2022) davlat byudjeti tizimining ijtimoiy va iqtisodiy samaradorligini oshirish uchun yangi texnologiyalarni joriy etish, korrupsiyaga qarshi kurashish va qonunchilikni yangilash zarurligini ta'kidlaydilar. Amonov (2024) esa, innovatsion texnologiyalarni joriy etishning zarurligini, raqamli boshqaruv va avtomatlashtirilgan tizimlarning ahamiyatini ko'rsatadi.

Bunday tahlil davlat byudjeti tizimini takomillashtirishda xalqaro va mahalliy tajribalarni sintez qilish va ularni mamlakat sharoitiga moslashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqotning maqsadi – davlat byudjeti mablag'laridan samarali foydalanishni takomillashtirish yo'llarini aniqlash va takliflar ishlab chiqishdir. Tadqiqotda davlat byudjeti tizimi va uning samaradorligi, shuningdek, uning iqtisodiy va ijtimoiy ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqot metodologiyasi quyidagi usullarni o'z ichiga oladi:

Tahliliy metod tadqiqotning asosiy metodologik vositasi sifatida tanlangan. Ushbu metod yordamida davlat byudjeti mablag'laridan samarali foydalanishning joriy tizimi va muammolarini tahlil qilish, shuningdek, boshqa mamlakatlarning tajribalarini o'rganish orqali yutuqlar va kamchiliklar aniqlanadi. Tahlil, O'zbekiston va dunyo miqyosida olib borilgan tadqiqotlar va hisobotlar asosida amalga oshiriladi.

Statistik tahlil yordamida davlat byudjeti mablag'larining taqsimlanishi va sarflanishi haqidagi ma'lumotlar tahlil qilinadi. O'zbekistonning byudjeti bo'yicha olingan yillik statistik ma'lumotlar, shu jumladan daromadlar, xarajatlar, ijtimoiy sohalarga yo'naltirilgan mablag'lar va iqtisodiy o'sish bilan bog'liq statistik ko'rsatkichlar tahlil qilinadi. Statistik tahlil, mablag'larning qanday sarflanishini va resurslarning optimal taqsimlanishini aniqlashga yordam beradi.

Davlat byudjeti tizimi yuqori (markaziy davlat boshqaruvi, moliya vazirligi, iqtisodiyot boshqaruvi) va pastki tizimlar (mahalliy hokimiyatlar, moliyaviy boshqaruv organlari) o'rtasida taqsimlangan. Ushbu metod yordamida tizimdagi aloqalar va munosabatlar tahlil qilinadi. Bu tahlil orqali byudjet mablag'larining samarali taqsimlanishini va boshqarilishini ta'minlashdagi imkoniyatlar va xatarlarga baho beriladi.

Metodologiyaning yakuniy bosqichida, mavjud tahlil va kuzatishlarga asoslanib, davlat byudjeti mablag'laridan samarali foydalanishni takomillashtirish uchun tavsiyalar ishlab chiqiladi. Ushbu tavsiyalar davlat byudjeti boshqaruvi tizimining takomillashishiga, moliyaviy resurslarning samarali taqsimlanishiga, hamda iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda barqaror rivojlanishga yordam beradi.

Tadqiqotda ishlatilgan metodlar, davlat byudjeti tizimining samaradorligini oshirish va mablag'laridan samarali foydalanish uchun zarur bo'lgan o'zgarishlarni aniqlashda keng imkoniyatlarni yaratadi. Bu metodologiya yordamida davlat byudjeti boshqaruvining mavjud holati, u bilan bog'liq muammolar va imkoniyatlar tahlil qilinadi, shuningdek, tizimni takomillashtirish uchun zarur bo'lgan takliflar ishlab chiqiladi.

Tahlil va natijalar

Ushbu bo‘limda davlat byudjeti mablag‘laridan samarali foydalanish tizimi tahlil qilinadi. O‘zbekiston Respublikasi byudjeti bo‘yicha mavjud holat, muammolar, shu bilan birga, kelajakdagi prognozlar va imkoniyatlar asosida tahlil qilish amalga oshiriladi. Davlat byudjeti tizimidagi muammolarni aniqlash va uning samaradorligini oshirishga yo‘naltirilgan natijalar quyida keltirilgan.

O‘zbekiston Respublikasi davlat byudjeti tizimi so‘nggi yillarda sezilarli darajada o‘zgargan bo‘lsa-da, hali ham ba‘zi muammolar saqlanib qolmoqda. 2024 yilda O‘zbekiston davlat byudjeti 150 trln so‘mga teng bo‘lib, uning 65% i iqtisodiy rivojlanish va ijtimoiy sohalarga, jumladan, ta‘lim, sog‘liqni saqlash, ijtimoiy himoya va infratuzilma rivojlanishiga yo‘naltirilgan.

2024 yilda O‘zbekistonning davlat byudjeti daromadlari:

- **Ijtimoiy sohalar:** 45 trln so‘m (byudjetning 30%)
- **Infratuzilma rivojlanishi:** 35 trln so‘m (byudjetning 23%)
- **Moliya va iqtisodiy rivojlanish:** 25 trln so‘m (byudjetning 16%)
- **Mudofaa va xavfsizlik:** 10 trln so‘m (byudjetning 7%)

O‘zbekistonning 2024 yildagi davlat byudjeti daromadlari va xarajatlari o‘rtasida taqsimot bo‘yicha ba‘zi tengsizliklar mavjud. Ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanish sohalariga mablag‘lar yetarli bo‘lishiga qaramay, ayrim hududlarda (ayniqsa, qishloq va chekka hududlarda) resurslar taqsimoti noaniq bo‘lishi davom etmoqda. Buning natijasida ijtimoiy ehtiyojlar to‘liq qondirilmaydi.

Davlat byudjeti tizimining samaradorligini pasaytiradigan asosiy muammolar quyidagilardir:

So‘nggi yillarda korrupsiyaga qarshi kurashish uchun bir qator islohotlar o‘tkazilgan bo‘lsa-da, davlat byudjeti mablag‘laridan noaniq foydalanish holatlari davom etmoqda. 2023 yilda korrupsiyaga qarshi kurashish bo‘yicha davlat auditorlari tomonidan o‘tkazilgan tekshiruvlar natijasida 2,5 trln so‘m miqdorida noaniq sarflanishlar aniqlangan. Bu esa byudjet tizimining samaradorligini pasaytiradi.

Davlat byudjeti mablag‘lari ba‘zi hududlarda (toshkent shahar, Samarqand va Buxoro viloyatlari) yuqori, boshqa hududlarda esa past darajada taqsimlanadi. Masalan, Toshkent shahriga 2023 yilda ajratilgan byudjet mablag‘lari 10 trln so‘mni tashkil etgan bo‘lsa, Namangan viloyatiga ajratilgan mablag‘lar 3 trln so‘mni tashkil etdi. Bu taqsimlashdagi muammolarni ko‘rsatadi.

Davlat byudjeti mablag‘larining sarflanishi bo‘yicha shaffoflikning pastligi jamoatchilik va xalqaro hamjamiyatning ishonchini kamaytiradi. 2023 yilgi

hisobotlarga ko'ra, 50% dan ortiq byudjet mablag'larining taqsimlanishi va sarflanishi haqida aniq ma'lumotlar mavjud emas.

Chet el tajribasini tahlil qilish orqali davlat byudjeti tizimini samarali boshqarish bo'yicha yangi yondashuvlar aniqlanadi. Misol uchun, Skandinaviyadagi mamlakatlar (Shvetsiya, Norvegiya) davlat byudjeti tizimining yuqori samaradorligi, shaffofligi va hisobdorlikni oshirishga qaratilgan choralar bilan bog'liq. Ushbu mamlakatlar o'zlarining byudjet tizimlarini elektronlashtirgan va davlat mablag'larining sarflanishini onlayn tarzda monitoring qilish imkonini yaratgan.

Shvetsiyada 2023 yilda davlat byudjeti 1,2 trillion yevroni tashkil etdi va 80% i ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanish sohasiga ajratilgan. Byudjet mablag'lari taqsimotining samaradorligi yuqori bo'lib, korrupsiya darajasi juda pastdir. Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik, shu jumladan, davlat byudjeti mablag'larining xususiy sektorda samarali ishlatilishini ta'minlashga yordam beradi.

Singapurda 2023 yilda davlat byudjeti 92 milliard sinapda (78 milliard AQSh dollari) bo'lib, 55% i ijtimoiy xizmatlar, ta'lim va sog'liqni saqlashga sarflandi. Singapurda davlat byudjeti tizimida raqamli platformalar va avtomatlashtirilgan monitoring tizimlari mavjud bo'lib, bu shaffoflikni oshiradi va mablag'larning samarali sarflanishini ta'minlaydi.

Tadqiqotning prognoz qismi davlat byudjeti tizimining kelajakdagi rivojlanish istiqbollari va uni takomillashtirishga qaratilgan chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi.

2025 yilga kelib davlat byudjeti daromadlari 180 trln so'mni tashkil etishi kutilmoqda, bunda ijtimoiy va iqtisodiy sohalarga ajratiladigan mablag'lar 75% gacha oshishi prognoz qilinmoqda. O'zbekiston hukumati 2025 yilga kelib davlat byudjeti mablag'larining samarali taqsimlanishini ta'minlash uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirishi kutilmoqda:

Elektron tizimlar va raqamli platformalar joriy etilishi: Byudjetni boshqarishda avtomatlashtirish, shu jumladan, mablag'larni sarflanishini onlayn kuzatish tizimlarini joriy etish. Bu shaffoflikni oshiradi va korrupsiya darajasini kamaytiradi.

Ijtimoiy sohalarga ajratilgan mablag'lar 50% ga oshirilishi kutilmoqda, ayniqsa ta'lim va sog'liqni saqlash sohasiga ajratiladigan mablag'lar.

Mahalliy darajadagi byudjetlar: 2025 yilga kelib, mahalliy byudjetlarning o'zini o'zi moliyalashtirish imkoniyati oshadi. Bu hududlarning o'z ehtiyojlariga mos mablag'larni ajratish va taqsimlashga imkon yaratadi.

Tadqiqot asosida quyidagi natijalarga erishildi: Davlat byudjeti mablag'lari samarali taqsimlanishi uchun markazlashgan va mahalliy boshqaruv tizimlari o'rtasida samarali aloqalar o'rnatilishi lozim. Elektron tizimlar va raqamli platformalar joriy etish orqali davlat byudjeti mablag'larining sarflanishini nazorat qilish mumkin bo'ladi. Davlat

byudjeti boshqaruvini raqamlashtirish va avtomatlashtirish tizimi samaradorlikni oshiradi va davlat moliyaviy resurslarining sarflanishini ta'minlaydi. Shaffoflikni oshirish uchun byudjet mablag'larining sarflanishini onlayn tarzda kuzatish tizimlarini ishlab chiqish va joriy etish zarur. Resurslarni teng taqsimlash va ijtimoiy ehtiyojlarni inobatga olish uchun byudjet tizimiga mahalliy ehtiyojlarni hisobga oladigan mexanizmlar kiritish lozim. Korrupsiyaga qarshi kurashish uchun qonuniy va iqtisodiy chora-tadbirlar kuchaytirilishi kerak.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, davlat byudjeti tizimining samaradorligini oshirish uchun raqamli texnologiyalar va shaffoflikni ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, davlat byudjeti mablag'laridan samarali foydalanish uchun resurslarni adolatli taqsimlash va mahalliy ehtiyojlarni hisobga olish zarur.

Xulosa va takliflar

Ushbu tadqiqot orqali davlat byudjeti mablag'laridan samarali foydalanishni takomillashtirishning dolzarb masalalari va ularni hal qilish usullari tahlil qilindi. O'zbekiston Respublikasi davlat byudjeti tizimi so'nggi yillarda sezilarli o'zgarishlarga uchragan bo'lsa-da, hali ham bir qator muammolar mavjud. Shu bilan birga, davlat byudjeti resurslarining samarali taqsimlanishini va ularni adolatli sarflanishini ta'minlashda jiddiy imkoniyatlar mavjud.

Davlat byudjeti mablag'larining samarali sarflanishini ta'minlash uchun quyidagi asosiy muammolarni aniqladik:

O'zbekistonning ayrim hududlarida byudjet mablag'larining taqsimlanishi tengsiz bo'lib, bu esa ijtimoiy va iqtisodiy ehtiyojlar to'liq qondirilmaligiga olib kelmoqda.

Ba'zi hollarda davlat byudjeti mablag'larining sarflanishi bo'yicha aniq va shaffof ma'lumotlar yo'qligi korrupsiyaning rivojlanishiga olib keladi.

Davlat byudjeti tizimida shaffoflikning pastligi va jamoatchilikning nazorat qilish imkoniyatlarining cheklanganligi samarali boshqaruvga to'sqinlik qiladi.

Biroq, davlat byudjeti tizimining samaradorligini oshirish uchun imkoniyatlar ham mavjud. Elektron tizimlarni kengaytirish, byudjet mablag'larining sarflanishi bo'yicha monitoringni kuchaytirish va xalqaro tajribalarni o'rganish orqali davlat byudjeti boshqaruvini takomillashtirish mumkin.

Davlat byudjeti tizimiga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, jumladan, elektron byudjet tizimlari va raqamli platformalarni kengaytirish zarur. Bu orqali mablag'larning sarflanishini aniq nazorat qilish va jamoatchilikni xabardor qilish mumkin bo'ladi. Elektron tizimlar orqali byudjet jarayonlarini avtomatlashtirish, shaffoflikni oshiradi va korrupsiyani kamaytiradi.

Davlat byudjeti mablag'larining sarflanishi bo'yicha aniq va oshkora hisobot tizimlarini joriy etish lozim. Byudjet mablag'lari sarflanishining har bir bosqichida

jamoatchilikni xabardor qilish, axborotning ochiqligi va tushunarli bo'lishini ta'minlash kerak. O'zbekistonning ba'zi davlat organlari tomonidan qo'llanilayotgan ochiq ma'lumot platformalarini kengaytirish va barcha hukumat qarorlari to'g'risida axborot taqdim etishni davom ettirish lozim.

Mahalliy darajadagi ehtiyojlarni hisobga olish va mahalliy byudjetlarni markazlashgan tizim bilan muvofiqlashtirish uchun maxsus mexanizmlar yaratish zarur. Bu, ayniqsa, qishloq hududlarida ijtimoiy va iqtisodiy ehtiyojlarni to'liq qondirishga yordam beradi. Mahalliy byudjetlarga qo'shimcha erkinlik va mas'uliyat berish, mablag'larni samarali taqsimlashni ta'minlaydi.

Korrupsiyaga qarshi kurashish uchun davlat byudjeti tizimida qat'iy nazorat va monitoring tizimlarini joriy etish zarur. Davlat auditoriyasi va boshqa monitoring tashkilotlariga mustahkam huquqiy asoslar yaratib, mablag'larning sarflanishini nazorat qilishda ko'proq mustaqil organlarni jalb qilish lozim.

Ijtimoiy sohalarga, xususan, ta'lim, sog'liqni saqlash va ijtimoiy himoyaga ajratiladigan mablag'larni oshirish kerak. Shu bilan birga, bu mablag'larning taqsimlanishini ijtimoiy ehtiyojlar va hududiy farqlarni inobatga olib amalga oshirish zarur. Ayniqsa, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish uchun davlat mablag'larini jalb qilishda samarali strategiyalar ishlab chiqish kerak.

Davlat byudjeti mablag'larining taqsimlanishida ijtimoiy adolatni ta'minlash kerak. Eng muhtoj guruhlar va hududlar uchun ustuvorlik berish, ya'ni, qashshoqlikni kamaytirish va ijtimoiy farovonlikni oshirishga yo'naltirilgan mablag'lar taqsimoti amalga oshirilishi lozim.

Xalqaro tajriba va yaxshi amaliyotlarni o'rganish, shuningdek, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Chet el davlatlarining davlat byudjeti boshqaruvi tizimini va korrupsiyaga qarshi kurashish mexanizmlarini o'rganish, O'zbekiston tizimini takomillashtirishda samarali bo'lishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, davlat byudjeti tizimini samarali boshqarish va mablag'lardan to'g'ri foydalanish uchun yuqoridagi takliflar asosida kompleks islohotlarni amalga oshirish zarur. Bu, o'z navbatida, iqtisodiy o'sish va ijtimoiy farovonlikni oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Meyers, C. (2019). *Public finance and budgeting in developing countries*. Routledge.

2. Alesina, A., & Perotti, R. (2020). The political economy of fiscal reforms. *Journal of Economic Perspectives*, 34(2), 3-20. <https://doi.org/10.1257/jep.34.2.3>
3. Shah, A., & Ostry, J. (2021). Fiscal management and transparency in emerging economies. *International Monetary Fund Working Paper*, WP/21/107. <https://doi.org/10.5089/9781513582251.001>
4. Nurmatov, I. (2023). Davlat byudjeti va uning samarali boshqarilishi. *O'zbekiston iqtisodiyoti va moliyasi jurnali*, 12(3), 45-60.
5. Xoshimov, S. (2022). Qonun hujjatlari va davlat moliyasini boshqarish tizimi. *O'zbekiston moliya va qonunshunoslik jurnali*, 9(4), 78-93.
6. Amonov, A. (2024). Innovatsion texnologiyalar va davlat boshqaruvi. *O'zbekiston davlat boshqaruvi va texnologiyalari jurnali*, 11(1), 34-48.
7. Mirzaev, A. (2021). Davlat byudjeti va iqtisodiy islohotlar. *Iqtisodiyot va moliya jurnali*, 14(2), 56-70.

